

TYGODNIK

PETERSBURSKI.

GAZETA URZĘDOWA

KRÓLESTWA POLSKIEGO.

WTOREK, $\frac{3}{15}$ MARCA.

Wychodzi we Wtorki i Piątki. Prenumerata przyjmuje się pod adresem: do Wydawcy Tygodnika w Petersburgu. do Ekspedycji Caset Petersburskiego Pocztamta, lub do księgarni Gräfe; w Warszawie, w drukarni Zawadzkiego i Węckiego i w Biurze infarmacyjnem; w Wilnie w księgarni Zawadzkiego; nadto we wszystkich Pocztowych w kraju urzędach.

Cena Roczna w Rosy z pocztą a w stolicy, z noszeniem do mieszkań, 50 r. ass. Półroczna, 25 r. ass. Bez poczt, dla odbierających w księgarni Gräfe Roczna, 45 rubli assygn. Półroczna, 25 rub. assygn. Dla Królestwa Polskiego Roczna, 53 rubli assygn. Półroczna, 28 rub. ass.

WIADOMOŚCI KRAJOWE.

Petersburg, $\frac{2}{14}$ Marca.

NOWINY DWORU.

22 Lutego w Niedzielę P. Joaquim Ferreira Borges, nowoakredytowany w charakterze Sprawującego interessa Królowej Jejmości Portugalskiej miał zaszczyt być przedstawionym N. CESARZOWI JMCI.

Zostający przy korpusie kadetów morskich Viceadmiral Kaczalow mianowany został 18 Lutego Członkiem Audytoryatu jenerałego Marynarki.

— Przez Reskrypt CESARSKI z d. 4 Lutego, dowódca wojsk na linii Kaukaskiej i na ziemi Kozaków Dońskich Jenerał-porucznik Grabbe mianowany kawalerem orderu św. Alexandra Newskiego z brylantami.

— W liczbie wojskowych, którzy na przedstawienie Rady orderu św. Jerzego, najłaskawiej mianowani zostali kawalerami tego ordezu 4 klasy za nienaganną w rangach oficerskich wysługę 25 lat, znajdują się: podpułkownicy korpusu żandarmów Jakub Kazimirski i Juljusz Witkowski, Pomocnik wojennego Naczelnika gubernii Sandomirskiej Leon Suchocki, Niżgorodzki młodszy Policmejster Alexander Trębicki, i Wilkomirski horoduńczy Jan Konopacki, pułkownicy: Fligeladjutant J. C. Mości liczący się w jeździe hrabia Adam Rzewuski, Dowódca 2 artylleryjskiej brygady gwardyi Zygmunt Merchelewicz, Dowódca pułku Ukraińskiego strzelców Józef Żabokrycki, Dowódca 7 konnej baterii 14 art. brygady Leon Szpilewski, adjutant Głównodowodzącego czynną armiją Mikołaj Uszakow; liczący się w jeździe: Sprawujący obow. Jenerał-prowiantmejsra

czynnej armii Dymitr Kanatow, zostający przy Prowiantskim Departamencie Ministerstwa Wojny Jan Siwiełnikow, Petersburski Brantmajor Józef Orłowski; liczący się w wojsku: Dyrektor Warszawskiej Kwaternej Komisji Joachim Ignatjew, sprawujący obow. Wojennego Naczelnika Gubernii Kieleckiej Edward Białoskurki, Feodosijski Komentant Józef Chrzanowski, i dymisyonowany z rangą pułkownika z żółtku Kazańskiego dragonów Narcyz Obniński.

— Przez Ukazy CESARSKIE do Rząd. Senatu zostają mianowani: 20 Lutego, Zarządzający Departamentem Oświecenia, Radzca Tajny książę Szirinski-Szichmatow, Towarzystem Ministra Oświecenia z zachowaniem dotychczasowych obowiązków—17 Lutego, Dymisyonowany pułkownik Schoenig Pomocnikiem Kuretora okręgu naukowego Dorpatkiego z pensją 1715 rub. 52 kop. srebrem.

— Podczas pożaru we wsi obywatela powiatu Chersońskiego P. Chandakow, piętnastoletnia córka włościanina Agata Skoworodnikow z niebezpieczeństwem życia wyniosła z domu ogniem objętego zapomniane tam dziecię pięcioletnie. Na doniesienie o tem P. Jenerał-adjutanta hrabi Benkendorff N. CESARZ raczył rozkazać uagrodzić pomienioną Skoworodnikow medalem i wypłatą jednorazową 150 rubli srebrnych.

Warszawa.

Na przedstawienie Rady Administracyjnej Królestwa Polskiego, Najjaśniejszy PAN postanowił na dniu 3 (15) Lutego, że: Radca Tajny Senator Wyczechowski, Radca Stanu Badeni i Referendarz Stanu Jaźwiński, uwolnieni zostają od obowiązków członków komisji emerytalnej; jak również postanowieniem z tejże daty: pp. Biernacki, Rzeczywisty Radca Stanu, i Borakowski, Radca Stanu, mianowani zostają Członkami Komisji Emerytalnej; pierwszy z Komisji Rząd. Spraw

Wewnętrznych i Duchownych, drugi z Komisji Rządowej Sprawiedliwości.

Numera seryj wyciągniętych 1 Marca, (17 Lutego) obligacji pierwszej Polskiej 300 złotowej pożyczki:

20	431	770	1,062	1,344	1,833	2,444
52	461	774	1,068	1,364	1,842	2,465
65	496	780	1,087	1,378	1,871	2,503
75	511	787	1,106	1,396	1,926	2,519
139	521	793	1,117	1,403	1,940	2,530
140	537	805	1,149	1,430	1,991	2,548
142	541	859	1,153	1,431	2,002	2,559
144	548	866	1,156	1,435	2,018	2,561
158	560	877	1,203	1,611	2,071	2,750
206	585	886	1,211	1,670	2,097	2,773
222	640	905	1,258	1,671	2,143	2,777
308	660	917	1,262	1,691	2,164	2,800
331	662	922	1,270	1,698	2,200	2,825
353	699	950	1,272	1,699	2,239	2,830
359	708	958	1,279	1,736	2,297	2,845
400	727	971	1,291	1,762	2,322	2,852
424	767	1,044	1,301	1,796	2,383	

WIADOMOŚCI ZAGRANICZNE.

Londyn 26 Lutego Na posiedzeniu izby niższej 24 b. m. wniosek P. Villiers, o zupełnem zniesieniu cła od przywozowego zboża odrzucony został, po kilkudniowych rozprawach, 293 głosami przeciw 90. Wczora izba całe posiedzenie poświęciła rozprawom nad wnioskiem P. Christophor, który podawał ruchomą skalę cła, odmienną od ministeryjalnej. Wniosek jego, czyli poprawa, odrzucona została 306 głosami przeciw 104. Pozostaje jeszcze niemało popraw, które przeciągną rozprawy nad billem ministeryjalnym na dni kilka jeszcze.

— Przez Malte i cieśninę Suez odebrano z Kalkuty. po 9 Stycznia następne nowiny z Indyj: «Z Chin nic nowego, prócz zajęcia Hang-Kon-Fou.

«Nowiny z Afganistanu docibodzą do 15 Grudnia. Położenie jenerała Sale z jego dywizją wśród powstania, było zawsze bardzo krytyczne.

«Wyprawa pułkownika Mac-Horn, w celu oswobodzenia go, nie powiodła się.

«Nowy atak wojsk zbuntowanych w Afganistanie przeciw anglikom, nie miał skutku.

— Podług listów nieurzędowych, pod dowództwem jenerała Elphinstone, w bliskości Kabulu połączyły się dwa oddziały angielskie i zrobiwszy wyłom w tém mieście wzięły miasto szturmem. Donoszą że w tym razie 44 pułk piechoty angielskiej, mszcząc się za śmierć oficerów angielskich, którzy zginęli w powstaniu, wytępił dwa całe pokolenia afganów.

— Sprawa o spadek po pani de Feucheres odłożona została do 30 Marca.

— Piszą w Times: «Okreś *the Discover*, na którym kapitan Clarke towarzyszył sławnemu kapitanowi Cook, w nieszczęśliwej ostatniej jego wyprawie, w roku 1776, wypłynął temi dniami z Cowes-roads do Antwerpii. Ten okręt nosi teraz banderę Belgijską i nazywa się *Rubens*. Mimo swoich 70 lat służby statek ten pięknie wygląda.»

— Dwór kilka jeszcze tygodni zabawi w Windsor.

— 20 Lutego, o 8 godzinie, 25 minucie rannej, w Falmouth i okolicach dało się czuć mocne trzęsienie ziemi; o szkodach przez nie sprawionych nie mamy jeszcze wiadomości.

— Oznajmiony został w izbie Niższej wniosek P. Valentin Blacke, który chce, aby z uwagi na stan opłakany przemysłu i handlu, cło od wszelkiego przywozowego zboża było zawieszane na rok jeden, lub na taki zakres, jaki Parlamentowi wskazać podoba się.

— Jeden z żyjących Parów połączonych Królestw, Lord Lynedoch, ma przeszło lat 90, szesnastu innych mają przeszło 80, a czterdziestu i jeden przeszło 70 lat.

— Odkryto że fałszerze za pomocą nader delikatnych narzędzi potrafili ująć z wagi zwykłych sowerendorów (*souverain*) i półsowerendorów, około 5 procent szlachetnego metalu wypełniając wyłobione miejsca ołowiem, pokrytym cienką blaszką złota tak zręcznie, że najwprawniejsze oko niezdolne jest dociec fałszu. To było powodem Rządowi do przedsięwzięcia środków ku przetopieniu całej monety złotej, w krzju krążącej, i spodziewają się skutkiem nowych mennicznych udoskonaleń, zapobiedz, przynajmniej na pewny przeciąg czasu, podobnym zamachom.

— Złożone zostało Parlamentowi Zdanie Sprawy o handlu przywozowym i wywozowym Anglii za rok 1841. Dajemy zeń następne cyfry: «Opłaty celne przywozowe 23,606,152 funt. sterl. (około 600 milionów rubli ass.) Opłaty także wywozowe 129,983 f. sterl.

«Do portów Anglii i Irlandyi *weszło* okrętów 130,402, z ładunkiem 10,886,750 tonn; z tychże portów *wyszło* okrętów 143,877, z ładunkiem 11,750,152.

— Donoszą o zaszłym w Ameryce zgonie P. Georges Bell, którego imię było przed kilku laty głośne z powodu zabrania przez okręt rosyjski na morzu Czarném statku *Vixen* doń należącego. Ten awanturnik założył był osadę na brzegu rzeki Mosquito, ale w jednej wycieczce w głąb kraju, pojmany był przez dzikich i wtrącony do więzienia, gdzie życie zakończył.

— Podług ostatnich nowin z Abyssynii Rząd angielski zawarł handlowe umowy z tamecznemi Królikami, i otrzymał pozwolenie założenia faktoryj na tamecznych wybrzeżach za opłatą 3 procent *ad valorem* od towarów przywozowych.

— Cesarz Birmanów zapewnił Rząd Kompanii Wschodnioindyjskiej o swoich chęciach utrzymania pokoju.

— Między Rplami Texas i Meksyku spodziewają się niezwłocznie wybuchnięcia wojny; pierwsze kroki nieprzyjacielskie zajądą zapewne na morzu.

Paryż 26 Lutego. Na posiedzeniu izby deputowanych 24 b. m. Minister Spraw Wewnętrznych wniósł projekt do prawa o kredycie nadzwyczajnym 1,000,000 fr. na uzupełnienie wydatków tajnych na rok 1842, a Minister Prac publicznych kilka innych projektów interesu mniej ogólnego. Minister Wojny, Prezydent Rady Ministrów Marszałek Soult, wniósł projekt o udzieleniu 280,000 fr. na obwarowanie Calais. Minister Prac publicznych ma wnieść na izby rozmaite projekta nowych dróg żelaznych.

— Jedna z gazet twierdzi, że izby niewątpliwie będą rozpuszczone w Czerwcu, niezwłocznie po przyjęciu Budżetu.

— Komisya wyznaczona do rozbioru projektu o drogach żelaznych mianowała swoim Prezesem P. de Lamar-tine, a sekretarzem P. Lanyer.

W Journal des Débats piszą «Rzeczą jest pewną że projekt o drogach żelaznych, rozbiegający w Komissyi za zgodzeniem się samego Rządu, ulegnie znacznym zmianom. Południowy projekt drogi te pójdą jak następuje:

«1.) Linija z Paryża na północ, dotykająca w dwóch punktach granicę Belgii, jakoto w Lille i w Valenciennes; mająca być przedłużoną aż do morza, dla połączenia Paryża z Londynem.

2.) Z Paryża na Wschód.

3.) Z Paryża do Morza Śroziemnego, na Dijon, Lyon, do Marsylii.

4.) Z Morza Śroziemnego do morza północnego przez Rodan i Ren, czyli z Lyonu do Strasburga, jakowa linija z powodu już istniających arterij zredukowana będzie do linii z Dijon do Mulhouse.

5.) Z Paryża do Bordeaux na Tours, z przedłużeniem do Bayonny.

6.) Z Paryża do Nantes.

«Nadto linija przedsięwzięta wspólnie przez Rząd i kompanije prywatne z Beaucaire do Cette, utworzy pierwszą część wielkiej drogi, mającej połączyć Morze Śroziemne z zatoką Gaskońską, a zatem z Oceanem Atlantyckim.

— Rada Najwyższa Handlowa, pod prezydencją Ministra Handlu, zebrała się 21 h. m. Rzeczą idzie o zagadnienie względem cukru kolonialnego i krajowego. Rząd, który chciał dawniej powołać cło od cukru przywożonego z osad, z podatkiem od wyrabianego co kraju z buraków, myśli teraz o zupełnym zabronieniu fabryk tego ostatniego za wynagrodzeniem właścicieli mało co przechodzącym da wniej zamierzone wynagrodzenie 40,000,000 franków.

— Podług nowin z Algeryi po 11 Lutego, kolumna dowodzona przez samego Wielkorządcę generał-porucznika Bugeaud opanowała Tremecen bez wystrzału 30 Stycznia. Abdel-Kader cofnął się na ziemie Państwa Marokańskiego. 8 Lutego generał Bugeaud pociągnął z Tremecem ku

twierdzy Tafrona, zbudowanej wielkim kosztem przez Abdel-Kadera na granicy pustyni Agad, gdzie miał składy i fabryki potrzeb wojennych. 9 Lutego twierdza ta została do szczytu zburzona, a 11 generał Bugeaud wrócił do Tremecen.

— Kary wyrzeczone dotąd na różne gazety w prowincyi wynoszą już od początku roku 28,000 franków nawiązki i 22 miesiące więzienia. Dodawszy do tego kary wyrzeczone na gazety Paryskie, ogół uczyni 63,800 franków nawiązki i 8 lat, 8 miesięcy więzienia.

— 8 Lipca bieżącego roku od 4 godziny 41 minuty do 9 godziny 51 minuty rano przypadnie zaćmienie najpiękniejsze ze wszystkich jakie w ciągu XIX wieku mogą być obserwowane we Francyi i nawet w Europie. Podług wyrachowań formuły Bessela i efemeryd słońca i księżyca wydawanych w Berlinie, strefa, w której zaćmienie będzie całkowite na szerokość od $1\frac{1}{2}$ do 2 stopni, zacznie się od południowej Portugalii, ztamtąd przejdzie całą Portugalią, Hiszpaniją, Francją południową, Sardynią, Królestwo Lombardzko-Weneckie, Austrią, Węgry, Galicyą, Polskę i Rosyą. Na granicy między Rosyą właściwą a Syberyą, pod 54 stopniem strefa ciemna dojdzie największej swojej północnej szerokości. Ztamtąd skieruje się ku równikowi i przebieży południową Syberyą, Mongolią i Chiny północne. Tym sposobem zaćmienie będzie widzialne w całej Europie, całej Azji, w północnej Afryce i w części północnej Nowej Hollandyi. W Paryżu zaćmienie nie będzie całkowite, lubo bardzo wyraźne; ciemność będzie wyrównywała ciemności zwykłego zmroku.

— Z powodu śniegów które od dwóch miesięcy pokrywają góry okolic Algieru, lwy w wielkim mnóstwie zeszły na równinę. W Kaddon europejczyk jeden w odległości 150 kroków wystrzelił do lwa i chybił, zwierzę zamiast na niego rzucił się na dwóch arabów których ciężko skaleczył. Między przyłaskiem Matifoux i Hamise, w gęstych zaroślach nadmorskich lwy zjawiły się w tak wielkiej liczbie że Arabowie musieli to miejsce opuścić; w tej chwili urządzają wielkie polowanie, ale niedoświadczenie europejczyków każe się w tej wyprawie obawiać wielu przypadków.

HISZPANJA. Madryt 16 Lusego. W izbie reprezentantów ministerstwo, w jednym zagadnieniu miało większość za sobą.

— Rząd wydał rozkazy względem zupełnego uzbrojenia twierdzy St. Sebastien.

— W okolicach Madrytu odkryto nową bogatą minę miedzi z małą ilością złota.

PORTUGALIA. Xiażę Terceira, któremu Królowa zleciła złożyć nowego gabinetu, przybrał sobie za kolegów do portfeli Skarbu pułkownika G. Loureiro José, który tymczasem będzie też zarządzał wydziałem Marynarki, do Spraw Wewnętrznych i Sprawiedliwości P. Mousinho de

Albuquerque; dla siebie wiąże zachował obok prezydentury Rady, portfele Wojny i Spraw zagranicznych.

Berlin 2 Marca. Przedwczora odbył się w pałacu J. K. W. Xięcia Alberta chrzest nowonarodzonej xiężniczki Jego córki, która odebrała imiona Fryderyki Wilhelminy Ludwiki Elżbiety Alexandryny.

— Król Jmć ozdobił J. K. W. Xięcia Alberta, Małżonka Królowej angielskiej orderem Orła Czarnego.

NAJPOŹNIEJSZE WIADOMOŚCI.

Wiadomości z Londynu nie przechodzą 26 Lutego. Gazety tutejsze donoszą że na zgromadzeniu tajnem właścicieli gruntowych, przyzwanem przez xięcia Buckingham w Aylesbury uchwalono zdanie, że skala cła od zboża podana przez ministrów niemoże być uznana za odpowiednią, gdyż aby rolnictwo krajowe mogło się utrzymać potrzeba aby cena pszenicy była 60 szylingów a nie 56 za kwarter jak ministrowie wyrachowali. Skąd inąd gazeta Hamburgska umieściła o tym przedmiocie list następny: «Takie jest moje zdanie o wpływie nowych praw zbożowych wniesionych przez sira Roberta Peel, na handel zbożowy Niemiec. Skala ruchoma cła na zzgraniczne zboża przeszkadza nie tylko negocyantom angielskim czynić z pewnością spekulacye na zboże w portach odległych, ale zmusza uadto Anglią do zakupowania tego towaru w portach północnych Europy, mianowicie w Hamburgu i Gdańsku. Skala ruchoma sira Peel jest więc korzystniejszą dla Niemiec nad cło stałe lorda Johna Russell, gdyż uchyla spółubieganie się Odessy i Ameryki północnej.»

— Otwarta została w tych dniach droga żelazna między Glasgow i Edinburgiem.

Berlin 6 Marca. Gazeta Stanu donosi urzędowie że Król Jmć raczył przyjąć dymissyą Ministra Sprawiedliwości von Kamptz i mianował Ministrem na jego miejsce Radcę de Savigny — Król odwołał P. von Bunsen posła nadzwyczajnego i ministra pełnomocnego przy Związku Szwajcarskim i mianował go w tymże charakterze przy Królowej Jmci W. Brytanii, zaś do związku Szwajcarskiego mianowany został Szambelan baron von Werther.

Paryż 28 Lutego. Na dzisiejszém posiedzeniu, na zapytanie P. Mauguin Minister Guizot odpowiedział że zaproponowane zostały nowe modyfikacye w traktacie o handlu murzynów, lecz że gabinet nie może ich izbie udzielić. Na inne pytanie P. Glais Bizoin, tenże minister oznajmił że Cabrera prosił w rzeczy samej o pozwolenie zjechania z Lyonu do Paryża, ale go nieotrzymał — W chwili odejścia poczty izba zajmowała się zagadnieniem o odnowieniu przywileju banku w Rouen — Dziennik *Gazette de Berry* ogłosił list sekretarza don Carlosa P. Tamariz, zaprzeczający w imieniu Pretendenta rozgłoszonej przez gazety wieści o przymierzu zawartym jakoby między christinosami i karlistami.

INDYE. Statek *Polifem* wiozący depesze z Indyi przez Suez tak śpieszył iż się nawet nie zatrzymał w Malcie dla zabrania gazet i listów. Ile z prywatnych korespondencyj wiadomo, prócz istnących już w Afganistanie komplikacyj obawiano się buntu w Nepal, który już wybuchnął w Królestwie Audy. Oboz angielski w Sultanpur był atakowany i odniósł porażkę.

Stambul 8 Lutego. Wczora jedna z Sułtanek powiła córkę której dano imię *Hadiché*.

(*Journ. de S. P. G. P. Psz. Poln.*)

ROZMAITOŚCI.

ODEZWA DO PRENUMERATORÓW NA ATLAS HISTORYCZNY
POLSKI I ROSSYI.

(Nadesłano.)

Podając do wiadomości publicznej spis prenumeratorów na atlas historyczny, który ma zdobić kartę naczelną tego dzieła, wydawca mniema iż tym czyni dla ogółu przysługę — Spis ten alfabetycznie ułożony, jest na dwie kategorie podzielony, w celu wyjaśnienia prenumeratorów, którzy dzieło całkowicie opłacili i tych którzy w części przedpłatę wniesli; oraz aby takowe ogłoszenie, obudziło uwagę tych którzy mogą być w tym spisie pomimowolnie opuszczeni — Jeżeli zaś mogło się dziwnym zdawać niektórym z prenumeratorów, iż po ogłoszeniu drukiem pierwszych tablic tego dzieła, wydawca podniósł nieco przedpłatę na trzy następne tablice, niech ci raczą sami zważyć, o ile jest powiększone dzieło, nad rozkład ogłoszony prospektem; jak to było obszernie opisanym, w N° 53 Tyg. Peters. z roku 1839 — Tym objaśnieniem wydawca pragnie przekonać publiczność, iż sama chęć przysłużenia się rzeczą pożyteczną, a nie chęć zysku jakiego, powodowała wydawcę do uzupełnienia tego zbioru, toby zaś nieżyzył sobie ponosić nakład, na ciąg dalszy, raczy zezwolić na zwrócenie sobie pierwsiastkowo wzniesionej przedpłaty, i zrzec się wyszłych już z druku siedmiu tablic. W tym celu złożoną już została ilość pieniędzy u Barona Schaffnagla w Berdyczowie, dla wykupienia dzieła, stosownie do ilości zaległych u niego egzemplarzy, po które, w przeciągu lat trzech posiadacze biletów przenumeracyjnych nie zgłosili się — Jednakże dla zachowania pamięci osób, które pierwszymi byli tego dzieła założycielami, imiona ich na czele dzieła będą umieszczone, równie jak i imiona zacnych tego dzieła kolektorów, bez tych bowiem pośrednictwa, dzieło żadne tak wysokiej ceny, ani rozpoczętym ani dokończonym być uniemoże — Jeżeli przy rozdawaniu wyszłych pierwszych tablic uwolnieni zostali od okazania biletu prenumeratorycznego ci, którzy się niemożnością złożenia onego składali, pochodziło to z chęci pędzszego

uiszczenia się wydawcy i z wzajemnej ufności, lecz dziś stąd wynika następne zastrzeżenie, że bilet, należący do pierwszego właściciela, przypadkowo znaleziony lub nabyty, żadnej wagi mieć nie może. Trudno przypuścić jeonak, aby jakiegokolwiek z tego względu nadużycie wydarzyć się mogło, lecz w ostatecznym razie, moglibyśmy ogłosić numerów biletów, za które niebyły wniesione pieniądze przez kolektorów — Prenumeratorowie którzy do księgarni Pana Glikberga wniesli przedpłatę, po odebraniu swych egzemplarzy, niech raczą do samego wydawcy zgłosić się, koszt przesłania do miejsc wyznaczonych przez każdego wydawca na siebie przymuje — Niemniej proszeni są ci, którzy posiadają bilety prenumeracyjne, do okazania onych wydawcy, gdyż nikt oprócz niego, nie może porównać numeru biletu, ze spisem oryginalnym każdego kolektora, który, wnosząc za prenumeratora postanowioną kwotę, wyraził numer biletu nieopłaconego.

Podając tak pewny środek zaspokojenia każdego posiadającego bilet, wydawca tak jawnym i otwartym tłumaczeniem się chce usprawiedliwić się z zarzutu nieakuratności, na który niemógł zasłużyć — Ponośząc tyle trudów, i nie szczędząc kosztów, dla zaspokojenia każdego któremu się dzieło należy od niego, jeśli w kraju jest zamieszkały, będzie wydawca miał sobie za najpierwszy obowiązek z długu tego uiścić się — pisano dnia 29 Stycznia 1842 r. w Winnicy na Podolu.

STATYSTYKA

WYCIĄG ZE ZDANIA SPRAWY O ZARZĄDZIE KRÓLESTWA POLSKIEGO ZA LAT PIĘĆ, OD ROKU 1835 DO 1839
WŁĄCZNIÉ.

Namiestnik Królestwa Polskiego złożył N. CESARZOWI Jmci ogólne zdanie sprawy ze wszystkich gałęzi zarządu Królestwa Polskiego z lat od 1835 do 1839.

N. PANU podobało się rozkazać aby krótki wyciąg z tego doniesienia ogłoszony był ku wiadomości powszechnej.

Całe zdanie sprawy składa się z pięciu głównych części, zawierających wiadomości stosujące się:

- 1.) Do Komisji Rządowej Spraw Wewnętrznych, Duchownych i Oświecenia;
- 2.) Do Komisji Rządowej Sprawiedliwości;
- 3.) Do Komisji Rządowej Przychodów i Skarbu.
- 4.) do Najwyższej Izby Obrachunkowej.
- 5.) do czynności Heroldyi.

1. Wiadomości dotyczące się Komisji Rządowej Spraw Wewnętrznych, Duchownych i Oświecenia.

Rozporządzenia wewzględzie służby Rządowej.

Rząd uznając za pożyteczną mieć rękojmę iż młodzi goniący się do służby cywilnej odebrała potrzebne ku te-

mu usposobienie, nakazał iżby stawiający się na aplikacyą dla uznania ich za kandydatów do zajęcia służbowych posad składali świadectwa o ukończeniu ośmiu klasz nauk w zakładach publicznych wychowania z zastrzeżeniem że ci, którzy cztery tylko klasy przeszli będą mogli tylko zająć miejsca w niższych i nie więcej jak w powiatowych władzach.

W tymże celu opatrzenia służby publicznej w urzędników zdolnych, przepisane zostały prawidła względem zamieszczania wakansów nieinaczej jak po ścisłym examinie.

Wydanym w 1836 CESARSKIM Postanowieniem urzędy i posady, w porządku stopniowym rozdzielone zostały na rzędy (пазряды) z zastosowaniem do nich właściwych mundurów.

Rozkazano iżby nikt niebył przyjmowany do służby bez należytej znajomości języka ruskiego.

Wewnętrzny podział kraju.

Postanowieniem CESARSKIM z d. 23 Lutego (7 Marca) 1837 roku rozkazano Województwa w Królestwie mianować na przyszłość Gubernijami — Prezesów Kommissyj Wojewódzkich Cywilnemi Gubernatorami, a same te Kommissye Rządami Gubernijalnemi.

Za porozumieniem się z Kommissyami Skarbu i Sprawiedliwości uznano potrzebném dla ułatwienia zarządu miejscowego przyłączyć odległą od swoich gubernij i powiatów wsi i osady, do władzokręgów bliżej ku nim położonych.

Zarząd Policyjny.

Spokojność publiczna stale i nienaruszenie zachowuje się w kraju. Pojedyncze przestępstwa przeciw bezpieczeństwu osób i mienia, były ścigane dzielnymi środkami władz policyjnych i winni oddawani w ręce sprawiedliwości. Tak zdarzone w roku 1836 rozboje a w 1838 podpalania poskromione zostały czynnymi rozporządzeniami ku wytępieniu tułactwa i żebractwa.

Zdrowie publiczne.

Wznowiona w 1836 a szczególnie w 1837 roku w niektórych miejscowościach cholera z ogólnej liczby 21,000 chorych zabrała około 8000.

Dla zatamowania tej klęski założone były po miastach gubernijalnych i powiatowych szpitale choleryczne na jakowy przedmiot pozwolono było użyć summy miejskie a na pierwiastkowe potrzeby wydano ze Skarbu Państwa po 10,000 złotych na każdą Guberniją a 30000 zł. na miasto Warszawę.

Nowoutworzona w roku 1838 Rada Medyczna w liczbie innych przedmiotów zatrudnień swoich miała szczególnie dozór nad szczepieniem ospy ochraniającej. W roku 1839 zaszczepiono ją 89,746 dzieciom, kiedy w roku 1834 liczba szczepionych wynosiła tylko 33,612.

Współ z organizacyą Rady ustanowione zostały Urzędy Lekarskie (Врачебная Управа) na każde dwie Gubernije, a jeden w Warszawie.

W okresie lat pięciu, stanowiącym przedmiot niniejszego

Zdania Sprawy jeden tylko 1835 rok był urodzajnym a to tak dalece, iż nie tylko sowsie wynagrodził niedostatek poprzedzającego, lecz nawet zapobiegł złym skutkom nieurodzaju w r. 1836. Nieurodzaj najbardziej dotkliwy był w roku 1837 a lubo następny po nim pomyślniejszym był dla rolników, wszakże w 1839 ciągle deszcze i ponówione podobnie jak w trzech latach poprzedzających nadzwyczajne rozlewy rzek Wisły i Prosny, przeszkodziły dokonaniu zasiewów w czasie właściwym.

We wszystkich tych razach zabezpieczenie ludności od głodu i dopomożenie mieszkańcom były przedmiotem szczególnej pieczołowitości Rządu. I tak w r. 1835, z uwagi na nieurodzaj jaki go poprzedził Najwyżej rozkazano darować rozmaite sztrafy zalegające po rok 1834, w ilości przeszło 5000 zł. Z powodu niedostatku jaki czuć się dawał przed nadejściem żniwa 1838 roku, Bank Polski, z polecenia Rządu zakupiwszy na koszt Skarbu zapasy zboża do założonych przezeń magazynów, wydawał z nich pożyczki właścicielom ziemskim których zwrot, a później i wypłata podatków były rozłożone na terminy; na wsparcia zaś dla cierpiących niedostatek żywności a szczególnie tych którzy ulegli skutkom powodzi, rozdano za Najwyższem zezwoleniem przeszło 100,000 złotych.

W ogóle, w ciągu lat pięciu darowano lub rozłożono na terminy podatki, od:

	Właściciele Ziemskich	Gmin.	Miast.
W 1835 r. ———	75 ———	107 ———	8.
— 1836 ———	96 ———	117 ———	7.
— 1837 ———	130 ———	148 ———	57.
— 1838 ———	46 ———	42 ———	3.
— 1839 ———	38 ———	36 ———	4.

Pomimo wszakże wykazanych wyżej niepomyślnych wypadków rolnictwo i gospodarstwo wiejskie w kraju stopniowo doskonalili się.

Ceny zboża były niskie w roku 1835, czego przyczyną była z jednej strony powszechna obfitość pomienionego roku, a z drugiej zmniejszone potrzebowanie z zagranicy. Gdy jednak dla zachęcenia wywozowego handlu zbożem ustanowione zostały z Najwyższego rozkazu premie za wywóz jego do portów morza Bałtyckiego, tudzież gdy przez założenie magazynów składowych po nad spławami rzekami dano właścicielom gruntowym możność, w razie upadku cen, składania zboża w tychże magazynach i pozyskaniu na nie pożyczki pieniężnej z Banku, oczekiwania ich podniesienia się dla sprzedania na miejscu lub zagranicą przy spółdzielnianiu Banku—przeto niemasz wątpliwości, że rolnicza przemysłowość Królestwa coraz więcej wzrastając stanie się obfitą źródłem bogactwa krajowego.

Usiłowania właścicieli ziemskich szczególnie zwrócone

były na ulepszenie rasy owiec tak iż ta gałąź rozwinęła się już do wysokiego stopnia. Tego samego spodziewać się należy i od ulepszenia rasy koni i bydła rogatego. W tymto celu zmniejszone zostało w roku 1835 cło od przypędzanego z Cesarstwa bydła. Nadto stado Rządowe, na które corocznie wydatkuje się do 180,000 złotych, daje prywatnym właścicielom po guberniach możność ulepszenia rasy koni.

Ludność Królestwa.

W roku 1834 ludność Królestwa wynosiła w ogóle 4,103,196 dusz, (w tej liczbie 420,062 żydów.)

W 1839 roku ludność doszła do 4,428,546 (w tej liczbie żydów 469,930) a zatem powiększyła się o 325,350 dusz.

Ludność Warszawy która w 1834 była 136,062 dusz, wyniosła w 1839 roku 139,295 dusz, w których liczbie 36,531 żydów.

W ogóle w Królestwie zawarto zostało w roku 1839.

Małżeństw rozmaitych wyznań. 41,532.

Urodziło się. 206,706.

Umarło 136,688.

Ludzi mających od 100 do 120 lat było 98.

Stan miast.

Dochody miejskie (prócz Warszawy) które w r. 1834 wynosiły 2,555,532 zł. wzrastając stopniowo złożyły w 1839 roku sumę 3,570,383 złote.

Z tych dochodów część idzie na zarząd miast, na ich urządzenie i upiększenie, tudzież na pożyczki budującym się mieszkańcom, reszta zaś, według przyjętego w Królestwie w 1838 r. systemu wzajemnej między miastami pomocy wydaje się w sposobie pożyczki 5 procentowej miastom najbardziej potrzebnym.

W ostatnich latach szczególnie podniosły się miasta Suwałki, Łódź, Będzin, Sławków i inne.

Stan miasta Warszawy.

Dochody Warszawy składające w roku 1834—4,094,000 złotych wyniosły w 1839 roku 4,741,000 zł.

Dawne długi miasta wspólnie z pożyczkami 15,000,000 złotych spłacają się stopniowo stosownie do przyjętego systemu umorzenia.

Pod względem porządku i upiększeń, uczyniono w mieście znakomite postępy. Podniosły się mnogie budowle. Pożyczki dawane na ten przedmiot właścicielom prywatnym wynosiły w 1839 roku do 371,000 złotych Ukończono budowanie Greckorossyjskiego katedralnego Soboru. Na Saskim placu wystawiony został pomnik dla Polaków którzy polegali 17 (29) Listopada 1830 roku za wierność swoją ku Monarsze.

Ustanowiona w roku 1834 komenda ogniowa jest nader ważną dla miasta instytucją. (Dok. nast.)